

Základní zásady trestního řízení a právo na spravedlivý proces

Abstrakt

Tato disertační práce se věnuje základním zásadám trestního řízení z pohledu práva na spravedlivý proces. Základní zásady trestního řízení jsou určité právní principy, vůdčí právní ideje, jimiž je ovládáno trestní řízení. Jsou projevem právně politického a právně filosofického přístupu k trestnímu řízení. V důsledku toho jsou základem, na kterém je vybudována organizace trestního řízení a úprava činnosti jeho orgánů. Vyjadřují mínění zákonodárce o nejúčelnějším uspořádání trestního procesu. Význam základních zásad se koncentruje především v jejich funkcích.

Text práce je rozdělen do tří velkých kapitol, přičemž tyto jsou dále děleny do obsahově ucelených subkapitol a oddílů. Po úvodu následuje kapitola druhá, která je věnována pojmovému vymezení jednak demokratického právního státu a jeho atributům, jednak právního principu, dále jsou zde nastíněny dva základní modely – systém kontinentální a systém adversární. Poté následuje kapitola, která podrobně pojednává o pojmu, významu, funkcích a systému základních zásad trestního řízení. Dále je zde pojednáno o výjimkách ze základních zásad, o klasifikaci, o charakteru výčtu těchto zásad a o otázce jejich výslovného zakotvení. V této kapitole je na mnoha místech zdůrazněn význam základních zásad pro trestní řízení, kdy obecným posláním (funkcí) základních zásad je vymezit určitý rámeček, ve kterém probíhá fungování celého systému právních norem trestního práva procesního, jde tedy o stanovení legálních (zákonných) a legitimních (ospravedlnitelných) zásahů do lidských práv a základních svobod subjektů trestního řízení ze strany orgánů činných v trestním řízení.

V následující kapitole je postupně pojednáno o zásadách řádného zákonného procesu, presumpce nevinu, legality a oportunitu, oficiality, přiměřenosti, rychlosti, materiální pravdy, vyhledávací, volného hodnocení důkazů, spolupráce se zájmovými sdruženími občanů, obžalovací, veřejnosti, ústnosti, bezprostřednosti, zajištění práva na obhajobu, zajištění práv poškozeného a zásady kontradiktornosti. Mimořádná pozornost je věnována především zásadě legality a oportunitu a zásadě kontradiktornosti.

Práce dospívá k závěru, že je z formálního hlediska nutné základní zásady trestního řízení výslovně a koncentrovaně upravit v úvodu připravované rekodifikace. V práci jsou předloženy argumenty ve prospěch ponechání kontinentální koncepce trestního procesu, a tomu odpovídajících zásad. Základní zásady jsou ústavní limity trestního řízení.

Klíčová slova:

Základní zásady trestního řízení

Právo na spravedlivý trestní proces

Ústavní limity trestního řízení